

COVID-19 BILAN KASALLANISHNING JINSLAR VA YOSH BO'YICHA TAQSIMOTI

Xamzayeva N.T., Kurbaniyazova M. O.

Erkaklar va ayollar o'rtasida COVID-19 sezuvchanligi va o'lim darajasidagi farqlar qayd etilgan. Xitoydan olingan dastlabki hisobotlarda erkaklar orasida COVID-19 holatlari (1,27:1 erkak-ayol nisbati), 100, shuningdek, COVID-19 o'lim holatlari yuqori bo'lgan. 97 Koreya¹⁰¹ va Amerika Qo'shma Shtatlarida¹⁰² olib borilgan tadqiqotlar ayollar orasida kasallanish holatlari ko'proq ekanligini ko'rsatdi. Holbuki, boshqa tadqiqotlar jinsga asoslangan farqlarni ko'rsatmadi.

Qo'shma Shtatlardagi tadqiqotlar erkaklar jinsi bilan bog'liq og'ir oqibatlar va o'lim ko'rsatkichlarining yuqoriligi haqida xabar berdi. Keyinchalik bu taxminlar tasdiqlandi, bunda erkaklar tez-tez kasalxonaga yotqizilib, ICUga yotqizilgan. Intubatsiya qilingan va buyurilgan vazopressorlar. Bu har-xil taxminlar namuna o'lchamlari, qo'shilish mezonlari va metodologiyadagi farqlarga bog'liq bo'lishi mumkin. Katta tadqiqotlar, shu jumladan ko'plab mamlakatlar ma'lumotlari, COVID-19 holatlarida ham, o'limda ham erkak va ayol o'rtasida farqlari mavjudligini tasdiqladi. Muhimi, COVID-19 holatlarida jinsga asoslangan farqlar yoshga bog'liq bo'lib, tasdiqlangan holatlar ayollarda yoshroq (10–50 yosh) va 10 yoshdan kichik va 50 yoshdan oshgan erkaklarda ko'proq kuzatild. Boshqa tomondan 38 mamlakatda COVID-19 bilan kasallangan erkaklarda o'lim darajasi (7,3; 95% CI, 5,4–9,2) ayollarga (4,4; 95% CI, 3,4–) nisbatan ancha yuqori bo'lgan. 5,5; $P < .001$).¹⁰⁷ Bundan tashqari, erkaklar uchun o'lim xavfi yoshning oshishi bilan ortadi. Qariyalar uyidagi bemorlar orasida o'lim xavfi ayollarga qaraganda erkaklarda sezilarli darajada yuqori. Ushbu farqlarni tushuntirish uchun biologik va biologik bo'lmagan ko'plab sabablar ilgari surilgan. Masalan, ayollarda virusli va boshqa mikrobial infeksiyalarga hujayra va gumoral immun javoblari kuchliroq ekanligi ko'rsatilgan. Bu farqlar jinsiy gormonlar muhiti bilan bog'liq deb taxmin qilinadi.

Estrogen immunitetni kuchaytiruvchi, testosteron esa immunitetni bostiruvchi hisoblandi. SARS-CoV-2 ga sezuvchanlikda kuzatilgan jinsga oid farqlar uchun tavsiya etilgan gormonal va gumoral omillarning potensial roli ko'rsatilgan. Bundan tashqari, ayollarning umr ko'rish davomiyligi uzoqroq va yurak-qon tomir tizimi kasalliklaridan o'lim darajasi past va boshqa surunkali kasalliklar, ularning barchasi COVID-19 o'limi bilan bog'liq. Ba'zilar COVID-19 o'limidagi jinsiy farqlarni erkaklarning chekuvchilarning ko'pligi, erkaklar o'rtasida sog'liqni saqlashga kamroq e'tibor berish kabi ijtimoiy farqlar bilan bog'lashgan va erkaklar orasida atrof-muhit toksinlariga yuqori ta'sir qilish. Chunki ko'proq ayollar bolalarni parvarish qilish uchun uyda qolishlari bilan bog'lik.

AQSh aholisining eng keksa vakillari COVID-19dan nomutanosib ta'sir ko'rsatgan, o'lim holatlarining 80,1 foizi 65 yosh va undan katta yoshdagilarda, 45 yoshdan 64 yoshgacha bo'lganlarda 17,3 foiz va 45 yoshdan kichiklar orasida 2,6 foiz

o'lganlarga to'g'ri keladi. Yoshga bog'liq kasallanish va COVID-19 o'limini ko'rib chiqishda, Kang va Jung Yoshi oshgani sayin COVID-19 o'limining eksponensial o'sishining aniq dalillarini umumlashtirilgan. Garchi bu naqsh ko'plab surunkali kasalliklardan o'lim xavfidan farq qilmasa-da, Kang va Jung ta'kidlashicha, COVID-19 bilan bog'liq o'lim darajasi U shaklidagi egri chiziqni ko'rsatmaydi (eng yosh va eng yuqori o'lim darajasi) eng keksa shaxslar) gripp kabi boshqa respirator viruslarga xosdir. Biroq, yoshga qarab COVID-19 holatlari turli mamlakatlarda farq qiladi. Masalan, Natale va boshqalar ma'lum bir yosh guruhi uchun COVID-19 holatlarining barcha holatlar orasida ushbu yosh guruhining butun aholi ulushiga nisbatan ulushini tashkil etadigan nisbiy kasallik koeffitsienti (RIRs) haqida xabar berdi. (Ya'ni, har qanday yosh guruhi uchun $RIR > 1$ yosh guruhida boshqa yosh guruhlari bilan solishtirganda ko'proq kasalliklarga ega ekanligini ko'rsatadi). Garchi RIR odatda eng yoshdan katta yoshdagi guruhlariga ko'paygan bo'lsa-da, yevropaning ikkita davlati, Ispaniya va Italiyada 60 yoshdan 65 yoshgacha bo'lgan guruhlar uchun RIRning keskin o'sishi kuzatilgan, ikki Osiyo davlati, Xitoy va Koreyada esa bu yosh guruhlari uchun RIR ko'rsatkichlari ancha past bo'lgan. Bu geografik farqlar pandemiya bosqichi va natija bilan bog'liq bo'lishi mumkin. -tadqiqot paytida test o'tkazishdagi keskin farqlar (ya'ni, Xitoyda kasallanishning dastlabki o'sishi Italiya, Eron va AQShning qirg'oq shaharlarida shunga o'xshash o'sish kuzatilishidan bir necha hafta oldin sodir bo'lgan). Bundan tashqari, Xitoy va Koreya asemptomatik va simptomatik shaxslarni Amerika Qo'shma Shtatlari va yevropaga qaraganda tezroq sinab ko'rishni boshladilar. Sinov qobiliyati ushbu holatlarni yanada samarali ajratish va davolash uchun simptomatik yoki og'irroq holatlar uchun sinovdan o'tkazishga olib keldi. Asemptomatik holatlarni aniqlash yosh guruhlari farq qilishi mumkin va turli RIRlarga olib kelishi mumkin.

Yosh bo'yicha COVID-19 bilan kasallanishdagi farqlar ham ta'sir qilishdagi farqlar bilan bog'liq. Bolalarning infeksiyalarga ta'siri odatda bolalar bog'chasida, maktablarda va uyda kasallangan oila a'zolaridan yukish sodir bo'ladi. Pandemiya boshlanganda, bu uy bo'lmagan saytlar yopildi va oilalar uyda boshpana oldi, bu esa bolalarga virusning ta'sirini sezilarli darajada kamaytirdi. Tizimli adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, bolalar va o'smirlar SARS-CoV-2 ga kattalarnikiga qaraganda kamroq sezgir, va 10 dan 14 yoshgacha bo'lgan bolalar kattaroq bolalar va kattalarga (20 yosh va undan katta) qaraganda SARS-CoV-2 ga kamroq sezgir.). Ko'rib chiqilgan bir tadqiqotda (20 yoshgacha bo'lgan kasallanishning) bolalar va kattalar bilan solishtirganda 0,56 (95% CI, 0,37-0,85) infeksiyali kontakt bo'lish ehtimoli koeffitsienti (OR) bo'lgan. COVID-19 odatda bolalarda, shu jumladan chaqaloqlarda ham yengil kasallik ko'rinishida keladi. Biroq, kamdan-kam hollarda o'limga olib keladigan natijalar kamdan-kam hollarda bo'lsa-da, kichik bir qismida reanimatsiya bo'limiga yotqizishni va uzoq vaqt ventilyasiya qilishni talab qiladigan og'ir kasallik rivojlanadi. Amerika Qo'shma Shtatlarida, umumiy COVID-19 o'limi ulushi 2020 yil aprel va may oylarida 18,6% dan 67% gacha, 2020 yil avgust oyida 26,6% dan 78,2% gacha bo'lgan. Olti shtatdagi qariyalar uyi xodimlari ham vaziyatni yumshatish choralari ko'rilganidan keyin ham sezilarli darajada oshgan. joyida. Uzoq muddatli tibbiy muassasalarda COVID-19 tarqalishini uch turdagi omillarga bog'lash mumkin: muassasa, xodimlar va bemor omillari.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Хамзаева, Н. Т., Матназарова, Г. С., & Расулов, Ш. М. Тошкент Шаҳрида Covid-19 Инфекцияси Билан Касалланганларнинг Эпидемиологик Таҳлили. *Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш Вазирлиги Тошкент Тиббиёт Академияси*, 71.
2. Matnazarova, G. S., Xamzaeva, N. T., Saidkasimova, N. S., Kurbaniyazova, M. O., & Madenbayeva, G. I. (2024). TOSHKENT SHAHRIDA 5-11 YOShDAGI BOLALARDA COVID-19 INFEKSIYASINING OLDINI OLISHDA BNT162B2 (Pfizer–BioNTech) VAKSINASINING SAMARADORLIGI.
3. Mirtazayev, O. M., Briko, N. I., Matnazarova, G. S., Saidkasimova, N. S., Toshboev, B. Y., & Khamzaeva, N. T. (2020). SCIENTIFIC, METHODOLOGICAL AND ORGANIZATIONAL BASES OF MANAGEMENT OF THE EPIDEMIC PROCESS IN CASE OF SALMONELLOUS INFECTION IN UZBEKISTAN. *Central Asian Journal of Pediatrics*, 2020(3), 5-14.
4. Matnazarova, G. S., Xamzayeva, N. T., & Kurbaniyazova, M. O. (2024). BOLALARDA SARS-COV-2 INFEKSIYASINING O ‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA OSHQAZON ICHAK TRAKTI BILAN BOG ‘LIQ XOLATLAR.
5. Kobiljonova, S. R., Jalolov, N. N., Sharipova, S. A., & Mirsagatova, M. R. (2022). SPECTRUM OF CAUSE-SIGNIFICANT ALLERGENS CAUSING POLYNOSIS IN CHILDREN.
6. Kuralbayevna, S. M., Mamanovna, A. A., & Nodir o‘g‘li, J. N. (2024). Specific characteristics of food of karakalpak nation.
7. Tajibayeva, D. A., Saidkasimova, N. S., & Xamzayeva, N. T. (2025). O ‘TKIR YUQUMLI ICHAK INFEKTSIYALARI EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI VA ULARNING EPIDEMIOLOGIK NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH (QORAQOLPOG ‘ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA).
8. Toshtemirovna, K. N., Islamovna, S. G., & Sultanovna, M. G. (2023). The Effectiveness Of A New Food Substance-A Hard Gelatin Capsule-" Sedan Bark" Is Being Studied In Children Who Have Recovered From The Coronavirus. *British View*, 8(3).
9. Khamzaeva, N. T., & Saidkasimova, N. S. (2023). The effectiveness of a new food substance-a hard gelatin capsule-«vizion junior» is being studied in children who have recovered from the coronavirus. *world Bulletin of Public Health*, 20, 41-45.
10. MATNAZAROVA, G., MIRTAZAEV, O., BRYANTSEVA, E., ABDUKAKHAROVA, M., NEMATOVA, N., & KHAMZAEVA, N. (2020). The new coronavirus-COVID-19 in Uzbekistan. *International Journal of Pharmaceutical Research (09752366)*, 12(4).
11. Toshtemirovna, X. N. (2023). O ‘zbekistonning koronavirusga qarshi kurashishdagi tajribasi, Koronavirus bilan uch yil.
12. Salomova, F. I., Mavlonov, A., & Abdukadirova, L. K. (2024). Talabalar o‘rtasida gastritning tarqalishi va to‘g‘ri ovqatlanishning ahamiyati.
13. Urakovna, N. N., Sultanovna, M. G., Yunusovich, M. A., Fakhridinovna, A. M., Toshtemirovna, X. N., & Vlademirovna, B. E. (2023). Epidemiological analysis of the human immunodeficiency virus. *World Bulletin of Public Health*, 21, 95-8.

14. Матназарова, Г. С., Азизова, Ф. Л., Брянцева, Е. В., & Хамзаева, Н. Т. (2022). Вакцинопрофилактика Covid-19 в Узбекистане.
15. Зокирхўжаев, Ш. Я., & Паттахова, М. Х. (2022). Clinical Features and Lab Values of Patients with Chronic Hepatitis after Covid-19.
16. Матназарова, Г. С., Хамзаева, Н. Т., & Абдуллаева, Ф. О. (2023). Covid-19 Инфекцияси билан касалланиш курсаткичларини беморларнинг жинси, ёши, касби ва кунлар бўйича тахлили. *ILMIY TADQIQOTLAR VA JAMIYAT MUAMMOLARI*, 2, 80-81.
17. Закирходжаев, Ш. Я., & Талибджанова, М. Х. (2024). АНАЛИЗ ГУМОРАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ У ПАЦИЕНТОВ С ХРОНИЧЕСКИМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ ПЕЧЕНИ.
18. Hamzaeva, N. T. (2023). COVID-19 infeksiyasi bilan kasallangan bolalarning epidemiologik taxlili. In *E Global Congress* (Vol. 2, pp. 117-119).
19. Закирходжаев, Ш. Я., & Паттахова, М. Х. (2023). Коррекция диетического питания пациентов с заболеваниями печени после перенесенного Covid-19 с применением местных продуктов.
20. Салаева, Д. Т., Зуфаров, П. С., & Якубов, А. В. (2008). Сравнительная оценка влияния ингибиторов протонной помпы на некоторые механизмы цитозащиты при экспериментальной гастропатии. *Современные наукоемкие технологии*, (3), 63-63.